

Sygn. akt I ACa 67/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Magdalena Natalia Pankowiec
Sędziowie	:	SA Elżbieta Kuczyńska (spr.) SO del. Rafał Kubicki
Protokolant	:	Anna Bogusławska

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2017 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. O.**

przeciwko **T. O. (1)**

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 13 grudnia 2016 r. sygn. akt I C 897/16

I. **prostuje oczywistą niedokładność w sentencji zaskarżonego wyroku w punkcie I w ten sposób, że nadaje jej brzmienie: „ustala, że powódce M. O. przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ulicy (...) o powierzchni użytkowej 37,90 m⁽²⁾, składającego się z 3 izb tj. 2 pokoi i kuchni, należącego do zasobu (...)w B. - na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej z pozwanym T. O. (1)”;**

II. **oddala apelację;**

III. **zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4050 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu instancji odwoławczej.**

(...)

UZASADNIENIE

Powódka M. O. w pozwie skierowanym przeciwko T. O. (1) wniosła o ustalenie, że przysługuje jej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w B., przy ul. (...), należącego do zasobu(...), wraz z przynależną do lokalu piwnicą i udziałem w częściach wspólnych na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej z pozwanym T. O. (1). Ponadto wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka wskazała, iż w dniu 13 lutego 1988 r. w N. w USA zawarła z pozwanym związek małżeński. Umieszczenie aktu małżeństwa w Polsce nastąpiło w dniu 26 lipca 2011 r. w Urzędzie Stanu Cywilnego w O.. Dalej powódka podniosła, iż w 2003 r. wraz z mężem zdecydowała się wrócić do kraju. Po powrocie do Polski pozwany dokonał szeregu transakcji zakupu nieruchomości podając każdorazowo przed notariuszami nieprawdę, iż jest kawalerem, czym działał na jej szkodę. Pozwany pozostawał bowiem z nią w ustroju wspólności majątkowej na mocy zawartego w dniu 13 lutego 1988 r. związku małżeńskiego. W ten sam sposób pozwany nabył spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w B., przy ul.(...), należącego do zasobu (...)."

Pozwany T. O. (1) w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych. Wskazał, iż oświadczenie, że jest kawalerem było jak najbardziej zasadne, ponieważ powódka dopiero w dniu 26 lipca 2011 r. umiejscowiła w Polsce akt małżeński zawarty w USA 13 lutego 1988 r. Zakup mieszkania nastąpił natomiast w 2006 r., a więc przed umiejscowieniem. Podał, iż na dzień zakupu mieszkania powódka wiedziała, iż zakupu dokonuje z własnych środków pieniężnych otrzymanych za odszkodowanie zdrowotne w USA.

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku w punkcie I ustalił, że powódce M. O. przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w B., przy ul. (...), należącego do zasobu(...), wraz z przynależną do lokalu piwnicą i udziałem w częściach wspólnych na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej z pozwanym T. O. (1), w punkcie II zasądził od pozwanego na rzecz powódki M. O. kwotę 9 717 zł kosztów procesu, w tym kwotę 7 217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w punkcie III nakazał pobrać od pozwanego T. O. (1) na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Białymstoku) kwotę 5 000 zł tytułem brakującej części opłaty sądowej.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że strony zawarły związek małżeński w dniu 13 lutego 1988 r. w N. w USA. Umieszczenie aktu małżeństwa w Polsce nastąpiło w dniu 26 lipca 2011 r. w Urzędzie Stanu Cywilnego w O.. Strony ze związku posiadają sześcioro dzieci w wieku od 18 do 26 lat. W trakcie trwania małżeństwa nie zawierały małżeńskiej umowy majątkowej. Na początku małżeństwa powódka pracowała zarobkowo, a gdy urodziły się dzieci, to w uzgodnieniu z mężem zajmowała się domem i dziećmi, a pozwany utrzymywał całą rodzinę prowadząc firmę świadczącą usługi budowlane. W 1992 r. pozwany uległ wypadkowi na terytorium Stanów Zjednoczonych. Tytułem odszkodowania za obrażenia ciała będące następstwem wypadku otrzymał kwotę 230 000 dolarów. W 2003 r. małżonkowie zdecydowali się wrócić do kraju na stałe.

Z dalszych ustaleń Sądu wynikało, że poczynszy od 2003 r. pozwany nabył w drodze umów sprzedaży zawartych w formie notarialnej szereg nieruchomości powołując się każdorazowo przed notariuszem na fakt pozostawania w stanie kawalerskim, co skutkowało wpisami prawa własności wyłącznie na jego rzecz, mimo iż w tym czasie pozostawał z powódką w ustroju wspólności majątkowej na mocy zawartego w dniu 13 lutego 1988 r. związku małżeńskiego. W dniu 4 października 2006 r. pozwany wygrał przetarg na pierwszeństwo ustanowienia tytułu prawnego spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu przy ul. (...) poprzez zaproponowanie kwoty 120 000 złotych. W dniu 13 października 2006 r. pozwany złożył podanie o przyjęcie w poczet członków Spółdzielni. W podaniu oświadczył, że jest stanu wolnego i nabywa mieszkanie z majątku odrębnego. Uchwałą z dnia 16 listopada 2006 r. prot.(...)T. O. (2) został przyjęty w poczet członków (...)ze względu na wygranie przetargu w dniu 4 października 2006 r. na pierwszeństwo ustanowienia tytułu prawnego spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...). Następnie T. O. (1) zawarł ze(...)w dniu 5 grudnia 2006 r. umowę nr (...) o ustanowienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.

Powódka złożyła w Prokuraturze Rejonowej w Pieszku zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przez pozwanego przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. polegającego na niekorzystnym rozporządzeniu mieniem stron

przez T. O. (1) i wprowadzeniu w błąd notariuszy sporządzających akty notarialne dotyczące zakupu nieruchomości przez pozwanego, poprzez podanie przez niego nieprawdziwych danych dotyczących stanu cywilnego. Odmówiono jednak wszczęcia śledztwa w tej sprawie podając, że powódka winna skorzystać z rozwiązań cywilnoprawnych w celu dochodzenia swych praw. Dotychczas wywiódła cztery powództwa o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym przed Sądem Rejonowym w Łomży, G., P., M..

W dniu 8 czerwca 2016 r. powódka za pośrednictwem swego pełnomocnika złożyła deklarację przystąpienia do(...). Uchwałą z dnia 30 czerwca 2016 r. prot. (...)powódka została przyjęta w poczet członków Spółdzielni / nr rej. zł. (...) na zasadzie członkostwa współmałżonka.

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2016 r. Sądu Okręgowego w Olsztynie małżeństwo stron zostało rozwiązane z winy pozwanego.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności analizował interes prawny powódki w rozumieniu art. 189 k.p.c. Wywiódł, że o materializacji interesu prawnego strony inicjującej proces świadczy fakt, że sam skutek jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w innym trybie, w szczególności dalej idącego powództwa.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie powstał stan niepewności co do skutków prawnych jakie wywołane zostały umową z dnia 5 grudnia 2006 r., nr (...) o ustanowieniu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w związku ze złożonym przez pozwanego oświadczeniem, że jest on stanu wolnego i nabywa mieszkanie z majątku odrębnego, który nie mógł zostać usunięty na innej drodze, niż przez wytoczenie powództwa o ustalenie. Po stronie powódki zachodzi niepewność prawa do lokalu mieszkalnego, który został zakupiony przez pozwanego. W związku zaś z obawą wyzbywania się przez pozwanego majątku stron, konieczne jest ustalenie prawa własności powódki do wskazanego lokalu, co pozwoli na wyeliminowanie ryzyka naruszenia w przyszłości praw powódki przez pozwanego. W konsekwencji konieczne jest rozstrzygnięcie sądowe wydane w trybie art. 189 k.p.c.

Przechodząc do analizy merytorycznej zgłoszonego żądania, Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z art. 31 § 1 k.r.o. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Odwołując się do poglądów orzecznictwa Sąd wskazał, że art. 32 § 1 k.r.o., będący odpowiednikiem obecnie obowiązującego art. 31 k.r.o., stwarza domniemanie przynależności do majątku dorobkowego przedmiotów majątkowych nabytych w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich, zaś przynależność określonych przedmiotów do majątku osobistego (dawniej odrębnego) obowiązany jest udowodnić zainteresowany tym małżonek. Jednocześnie jednak domniemanie powyższe można obalić przez wykazanie, iż nabycie przedmiotu majątkowego nastąpiło ze środków finansowych stanowiących majątek osobisty, dawniej odrębny. Sąd podkreślił też, że także w piśmiennictwie przyjmuje się, że prawo własności nabyte w czasie trwania wspólności majątkowej z reguły wchodzi do majątku wspólnego niezależnie od tego, czy zostało nabyte przez jedno z małżonków, czy przez oboje. Bez znaczenia jest przy tym, czy środki przeznaczone na nabycie własności pochodziły z majątku wspólnego, czy też z majątku osobistego (odrębnego), chyba, że nabycie nastąpiło w drodze tzw. surogacji rozumianej jako zastąpienie przedmiotu wchodzącego w skład majątku osobistego (odrębnego) innym przedmiotem nabytym w zamian pierwszego.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, wypłacona pozwanemu z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała w wyniku wypadku kwota stanowiła jego majątek odrębny i to niezależnie od tego, czy wypłata nastąpiła przed powstaniem wspólności ustawowej, czy też w jej trakcie (art. 33 pkt 7 k.r.o.). Dla uznania natomiast, czy przedmioty nabyte z wypłaconych z tego tytułu kwot należą do majątku wspólnego, istotne znaczenie ma to, kiedy wypłata odszkodowania nastąpiła. W sytuacji, w której miało to miejsce - jak w rozpoznawanej sprawie - w czasie trwania wspólności

małżeńskiej, nabyte za te środki przedmioty majątkowe wchodzi do majątku wspólnego, zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w art. 32 § 1 k.r.o. Wbrew zarzutom pozwanego nie dochodzi w takim wypadku do surogacji, o jakiej mowa w art. 33 pkt 3 k.r.o., bowiem surogacja dotyczy tylko wypadków określonych w pkt 1 i 2 tego przepisu, które w sprawie zastosowania nie mają. Zdaniem Sądu, inna sytuacja miałaby miejsce, gdyby kwota odszkodowania wypłacona została pozwanemu przed powstaniem wspólności małżeńskiej, co jednak w okolicznościach sprawy nie nastąpiło. Sąd podkreślił, że kryterium zaliczenia konkretnego prawa do majątku wspólnego jest nabycie tego prawa choćby przez jednego z małżonków w czasie trwania ustroju wspólności majątkowej. Wejście do majątku wspólnego następuje z mocy prawa i nie zależy od woli, a nawet świadomości małżonka nabywającego określony składnik majątkowy. Tym samym złożone przez pozwanego oświadczenie wobec Spółdzielni mieszkaniowej, iż nabywa on przedmiotowy lokal do majątku odrębnego nie wywoływało żadnych skutków prawnych.

W konsekwencji Sąd doszedł do wniosku, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w B. przy ul. (...) przysługuje obojgu małżonkom na mocy łączącej ich ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. Strony zawarły związek małżeński w 1988 r., od tego momentu powstała między nimi z mocy ustawy wspólność majątkowa. Za pozbawioną znaczenia Sąd Okręgowy uznał okoliczność, iż umiejscowienie aktu małżeństwa w Polsce nastąpiło dopiero w dniu 26 lipca 2011 r. w Urzędzie Stanu Cywilnego w O., bowiem wspólność majątkowa między małżonkami powstała z mocy ustawy z chwilą zawarcia małżeństwa, a więc w dniu 13 lutego 1988 r.

Wobec powyższego Sąd pierwszej instancji orzekł jak w punkcie I sentencji.

O kosztach Sąd procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zaś o kosztach sądowych na mocy art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez nietrafne ustalenie, że:

a) w przedmiotowej sprawie znaczenie ma to, kiedy nastąpiła wypłata odszkodowania należnego pozwanemu w sytuacji, gdy fakt taki nie ma znaczenia prawnego bowiem odszkodowanie to zawsze stanowi majątek osobisty pozwanego,

b) przedmiotowe mieszkanie nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej wchodzi w skład wspólności ustawowej małżeńskiej mimo, że zostało nabyte z majątku osobistego pozwanego w sytuacji, gdy oczywiście wydaje się być to, że w przedmiotowej sprawie miała miejsce surogacja, a co za tym idzie ustalenie to jest błędne,

2) naruszenie przepisów postępowania, które to naruszenie miało istotny wpływ na treść wyroku, a dotyczyło przepisu art. 233 § 1 i 2 k.p.c. i polegało na zaniechaniu dokonania należytego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, co w rezultacie doprowadziło Sąd do uwzględnienia powództwa w całości mimo, że przedmiotowe mieszkanie stanowi majątek osobisty pozwanego,

3) naruszenie prawa materialnego przez błędne jego zastosowanie, a w szczególności:

a) przepisu art. 33 pkt 6 k.r.o. przez jego niezastosowanie w sprawie w sytuacji, gdy wierzytelności uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała, wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę zawsze stanowią majątek osobisty osoby, która to odszkodowanie uzyskała,

b) przepisu art. 33 pkt 10 k.r.o. przez jego niezastosowanie w sprawie w sytuacji, gdy przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego nie wchodzi do majątku wspólnego i nie są objęte wspólnością ustawową małżeńską.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, przy uwzględnieniu kosztów procesu na rzecz pozwanego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych,

ewentualnie o:

2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Zaskarżony wyrok odpowiada prawu, zachodziła jedynie potrzeba sprostowania oczywistej niedokładności w jego sentencji.

Przedmiotem sporu w tej sprawie jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego należącego do zasobu (...)w B., stanowiące ograniczone prawo rzeczowe (art. 244 § 1 k.c.), szczegółowo uregulowane w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (t.j. Dz.U. 2013 r., poz. 1222 ze zm.). Jest oczywiste i wynika to z samej istoty tego prawa, jako prawa na rzeczy cudzej, że nie wiążą się z nim jakiegokolwiek udziały w nieruchomości wspólnej.

Z akt członkowskich i z zawartej w nich umowy z dnia 5 grudnia 2006 r. o ustanowienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego wynika, że przedmiotem umowy między Spółdzielnią, a pozwanym było spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...)o powierzchni użytkowej 37,90 m⁽²⁾, składającego się z 3 izb, tj. 2 pokoi i kuchni, należącego do zasobu (...) B. (akta członkowskie T. O. (1) k. 19). W tej sytuacji należało dostosować brzmienie sentencji zaskarżonego wyroku do treści tego prawa, w trybie sprostowania oczywistej niedokładności na podstawie art. 350 § 3 k.p.c.

Przystępując do merytorycznej oceny przedmiotowej sprawy, należy stwierdzić, iż pomimo nieprawidłowości niektórych motywów i przesłanek, którymi kierował się Sąd pierwszej instancji, zaskarżony wyrok odpowiada prawu. W konsekwencji wnioski apelacji nie mogły zostać uwzględnione.

W przedmiotowej sprawie wymagało rozstrzygnięcia, czy wyżej opisane spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, weszło w skład majątku wspólnego małżonków M. i T. O. (1), czy też, stało się składnikiem majątku osobistego pozwanego T. O. (1).

Pomimo, że strony zawarły związek małżeński 13 lutego 1988 r. w Stanach Zjednoczonych trzeba zaznaczyć, że właściwym prawem w tej sprawie jest prawo polskie. Powodowie są bowiem obywatelami polskimi, zaś na właściwość prawa w tej sprawie nie rzutuje okoliczność zawarcia przez strony związku małżeńskiego za granicą i wpisania aktu zawarcia małżeństwa do polskich ksiąg stanu cywilnego znacznie później, gdyż dopiero w dniu 27 lipca 2011 r. Czynność przeniesienia treści zawartej w odpisie zagranicznego aktu stanu cywilnego do polskiej księgi stanu cywilnego ma bowiem jedynie charakter formalnoprawny. Tak było pod rządem ustawy z dnia 29 września 1996 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz.U. 2011 r. poz. 212, nr 1264), obowiązującej w czasie przeniesienia treści zagranicznego aktu zawarcia małżeństwa do polskich ksiąg aktu stanu cywilnego i tak jest pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. 2016 r., poz. 2064). Nie może zatem wzbudzać wątpliwości, iż także stosunki stron istniejące przez datę przeniesienia treści zagranicznego aktu małżeństwa do polskich ksiąg aktu stanu cywilnego, należy oceniać według przepisów prawa polskiego. Wynika to też z treści art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (t.j. Dz.U. 2015 r., poz. 1792), zgodnie z którym stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami podlegają każdoczesnemu wspólnemu prawu ojczystemu.

Będące przedmiotem sporu w tej sprawie spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego zostało nabyte przez pozwanego w dniu 15 grudnia 2006 r., co powoduje, że znajdują do niego zastosowanie przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu obowiązującym, po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 14 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2004 r., nr 162, poz. 1691), która weszła w życie 20 stycznia 2005 r. Zgodnie z art. 5 ust. 1 tej ustawy zmieniającej, przepisy ustawy stosuje się do stosunków w niej unormowanych, chociażby powstały przed jej wejściem w życie, chyba że przepisy ust. 2-7 stanowią inaczej. Zgodnie z ust. 5 pkt 1 przepisy dotychczasowe stosuje się do oceny skutków czynności zobowiązujących lub rozporządzających małżonków i ich odpowiedzialności za zobowiązania sprzed wejścia w życie ustawy.

Jeżeli zatem w dniu 20 stycznia 2005 r. małżonkowie pozostawali w ustroju wspólności ustawowej, skład ich majątków, wspólnego oraz osobistych, ocenia się według przepisów w brzmieniu nadanym ustawą z 17 czerwca 2004 r. Przepisy obowiązujące przed 20 stycznia 2005 r. mogą znaleźć zastosowanie jedynie do oceny skutków czynności zobowiązujących lub rozporządzających małżonków dokonanych przed dniem 20 stycznia 2005 r. W konsekwencji, to data nabycia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu miała w tej sprawie znaczenie dla oceny w jakim brzmieniu tj. sprzed wskazanej nowelizacji, czy już po niej, należy stosować w tej sprawie art. 33 k.r.o. Niezasadnie zatem Sąd pierwszej instancji skoncentrował się na dacie wypłaty odszkodowania i nadał jej wiodące znaczenie w sprawie, nie wyjaśniając przy tym w oparciu o jaką podstawę prawną uznał istotną rolę tej daty. Należy wskazać, że po nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i wprowadzeniu regulacji zawartej w pkt. 10 art. 33 stracił aktualność pogląd wyrażany na tle poprzedniego stanu prawnego (np. postanowienie SN z 2 lutego 2005 r. IV CK 454/04, Lex nr 376387), że jeżeli kwota odszkodowania za uszkodzenie ciała została wypłacona w trakcie trwania wspólności ustawowej, to przedmioty nabyte z wypłaconych z tego tytułu kwot należą do majątku wspólnego, zgodnie z zasadą wyrażoną w ówczesnie obowiązującym art. 32 § 1 k.r.o.

Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu zostało nabyte w czasie kiedy obowiązywały już zmienione przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rozszerzające, w stosunku do dotychczasowej, zasadę surogacji. Zasadą surogacji, oznaczającą zastąpienie jednego składnika innym, który wchodzi w miejsce zastępowanego, zostały objęte wszystkie, a nie jak, przed wspomnianą nowelizacją, jedynie wymienione w dwóch pierwszych punktach art. 33 k.r.o., przedmioty majątkowe będące składnikami majątku osobistego (art. 33 pkt 10 k.r.o.). Zatem także przedmioty majątkowe nabyte w zamian za taki składnik majątku osobistego jakim są przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art.33 pkt 6 k.r.o.), są objęte tą zasadą i stanowią składnik majątku osobistego małżonka.

Wobec tego, przy twierdzeniu pozwanego, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego zostało nabyte w zamian za składnik majątku osobistego w postaci środków finansowych uzyskanych z odszkodowania w związku wypadkiem przy pracy i związanym z nim uszkodzeniem ciała, co do zasady słuszne byłoby przyjęcie, iż prawo to na mocy art. 33 pkt 10 k.r.o. stało się składnikiem majątku osobistego na zasadzie surogacji. Rzecz jednak w tym, że pozwany nie udowodnił, że będące przedmiotem sporu spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nabył za środki uzyskane z takiego odszkodowania.

Pozwany twierdził, iż tytułem odszkodowania za obrażenia, jakim uległ na skutek wypadku przy pracy otrzymał kwotę 230 000 dolarów i takie też ustalenie poczynił Sąd pierwszej instancji. W ocenie Sądu Apelacyjnego, brak było dostatecznych podstaw do takiego ustalenia, gdyż jedyne co pozwany przedłożył, to przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego pisemne oświadczenie wystawione przez kancelarię prawną w N., w którym stwierdzono, iż kancelaria ta około 1992 r. reprezentowała pozwanego w sprawie o obrażenia ciała, w wyniku której otrzymał on kwotę 230 000 dolarów (k. 137). Dokument ten nie ma waloru dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c., jest jedynie dokumentem prywatnym i w związku z tym stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie - art. 245 k.p.c. W sytuacji, w której powódka choć nie kwestionowała wypłaty odszkodowania co do zasady, to jednak nie zgadzała się ze wskazywaną przez pozwanego kwotą, podnosząc, że nigdy taka kwota nie wpłynęła na rachunek bankowy (k. 145 v.), omawiany dokument nie mógł stanowić wystarczającej podstawy do ustalenia, że tytułem odszkodowania pozwany otrzymał kwotę 230 000 dolarów.

Co istotne, jednak nawet przy przyjęciu, że pozwanemu w ramach odszkodowania wypłacono w/w kwotę, to i tak zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, zgodnie z treścią art. 31 § 1 k.r.o. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Sąd Apelacyjny podziela też jednolite, wypracowane w praktyce sądowej stanowisko, które przywołał także Sąd pierwszej instancji, zgodnie z którym art. 31 k.r.o. (a wcześniej będący jego odpowiednikiem art. 32 § 1 k.r.o.) stwarza domniemanie przynależności do majątku wspólnego (poprzednio dorobkowego) przedmiotów majątkowych nabytych w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich, zaś przynależność określonych przedmiotów do majątku osobistego (dawniej odrębnego) obowiązuje jest udowodnić zainteresowany tym małżonek (wyroki SN: z dnia 11 września 1998 r., I CKN 830/97, LEX nr 1225069; z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 397/03, LEX nr 174133, z dnia 16 kwietnia 2003 r., II CKN 1409/00, OSNC 2004 r., nr 7-8, poz. 113; z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 513/03, LEX nr 18371 oraz postanowienie z dnia 6 lutego 2003 r., IV CKN 1721/00 LEX nr 78276). O zaliczeniu poszczególnych przedmiotów majątkowych do majątku wspólnego lub majątku osobistego (odrębnego) małżonków nie decydują zatem złożone przez nich oświadczenia, że nabywany przedmiot wchodzi w skład określonej masy majątkowej, gdyż samo takie oświadczenie - w razie pozostawania małżonków w ustroju małżeńskiej wspólności ustawowej - nie może stanowczo wyłączać skutków wynikających z przepisów art. 31-34 k.r.o. (postanowienie SN z 2 marca 2012 r., II CSK 363/12, Lex nr 1211142). W judykaturze wskazuje się jednocześnie, że powyżej wskazane domniemanie można obalić przez wykazanie, iż nabycie przedmiotu majątkowego nastąpiło ze środków finansowych stanowiących majątek osobisty (dawniej odrębny; zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2001 r., II CKN 1194/00, LEX nr 52375).

Pozwany tymczasem nie obalił, wynikającego z treści art. 31 § 1 k.r.o., domniemania przynależności do majątku wspólnego spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, gdyż nie udowodnił, że prawo to rzeczywiście nabył w zamian za składniki majątku osobistego. Nie jest wystarczające do obalenia domniemania z art. 31 § 1 k.r.o. samo wykazanie, że małżonek nabywający dany przedmiot i oświadczający, że nabywa go do majątku osobistego w okresie wcześniejszym uzyskał odszkodowanie, które weszło do jego majątku osobistego (wcześniejszego odrębnego). Małżonek, który powołuje się na surogację obowiązuje jest wykazać konkretne środki, z których nastąpiło nabycie przedmiotu majątkowego; w tym wypadku powinien wykazać, że cena za nabycie tego prawa została zapłacona w całości z pieniędzy uzyskanych tytułem odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia. Nabycie rzeczy z majątku osobistego małżonka musi wynikać wyraźnie nie tylko z oświadczenia tego małżonka, ale przede wszystkim - z całokształtu okoliczności istotnych prawnie z punktu widzenia przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Pozwany nie przedstawiał na tę okoliczność żadnych dowodów poza własnymi twierdzeniami. Biorąc natomiast pod uwagę, iż odszkodowanie, na które powoływał się w sprawie, według jego twierdzeń wypłacono mu w 1992 lub 1993 r. (k. 145 v.), jak również datę nabycia przedmiotowego prawa do lokalu tj. 5 grudnia 2006 r., to chociażby przy uwzględnieniu bezspornej okoliczności nabycia przez pozwanego na przestrzeni tego czasu licznych nieruchomości, nabycie przedmiotowego prawa ze środków pochodzących właśnie z tego odszkodowania nie wydaje się nawet prawdopodobne. Według twierdzeń powódki, niezakwestionowanych przez pozwanego, pozwany zakupił na swoją rzecz 34 nieruchomości oraz 3 nieruchomości na rzecz dzieci (k. 146). Twierdzenia powódki znajdują potwierdzenie w odpisach postanowień o udzieleniu zabezpieczenia w sprawach wytoczonych przez powódkę o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (k. 13, 15, 17, 20, 21), z których wynika, że pozwany jest właścicielem szeregu nieruchomości, opisanych w tych postanowieniach. Trzeba też wskazać, że pozwany na rozprawie przed Sądem Okręgowym choć twierdził, że wszystkie nieruchomości w Polsce kupił za środki ze swego odszkodowania, to nie potrafił wskazać, jaką kwotę wydał na ich zakup, a jednocześnie stwierdził, że nie pamięta, czy zaciągał na sfinansowanie ich nabycia kredyty. Przyznał też, że około 2000 r. poczynił, bez zaciągania kredytu, inwestycję w postaci budowy stacji paliw w O. - którą należy ocenić jako wymagającą znacznego nakładu finansowego (k. 146). Te wszystkie transakcje finansowe pozwanego oraz jego twierdzenia powodują, że nabycie w 2006 r. przedmiotowego

spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego ze środków uzyskanych z odszkodowania w roku 1992 lub 1993 r., pomijając już nie zostało w żaden sposób udowodnione, to nie wydaje się nawet prawdopodobne.

W tych okolicznościach, zaskarżony wyrok, mimo częściowo błędnej argumentacji prawnej odpowiada prawu. Mając powyższe na względzie na mocy art. 385 k.p.c. apelację oddalono - pkt II sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego (pkt III) orzeczono na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Powódka wygrała postępowanie apelacyjne w całości i wobec tego faktu pozwany winien zwrócić jej poniesione w tym postępowaniu koszty, na które składają się koszty zastępstwa prawnego w kwocie 4 050 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 r., poz. 1800, zm. Dz.U. z 2016 r., poz. 1668).

(...)